PADOMES IETEIKUMS

(2011. gada 12. jūlijs)

par Ungārijas 2011. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par atjaunināto Ungārijas konverģences programmu 2011.–2015. gadam

(2011/C 209/03)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu [1] un jo īpaši tās 9. panta 3. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

pēc apspriešanās ar Ekonomikas un finanšu komiteju,

tā kā:

(1) Eiropadome 2010. gada 26. martā piekrita Komisijas priekšlikumam uzsākt jaunu izaugsmes un nodarbinātības stratēģiju – "Eiropa 2020" –, kurai par pamatu ņemta ciešāka ekonomikas politikas koordinācija un kura pievērsīs uzmanību galvenajām jomām, kurās jārīkojas, lai palielinātu Eiropas ilgtspējīgas izaugsmes potenciālu un konkurētspēju.

(2) Padome 2010. gada 13. jūlijā pieņēma ieteikumu par dalībvalstu un Savienības vispārējām ekonomikas politikas pamatnostādnēm (2010.–2014. g.) [2], bet 2010. gada 21. oktobrī – lēmumu par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādnēm, kas kopā veido "integrētās pamatnostādnes". Dalībvalstis tika aicinātas ņemt vērā šīs integrētās pamatnostādnes savā ekonomikas un nodarbinātības politikā.

(3) Komisija 2011. gada 12. janvārī pieņēma pirmo Gada izaugsmes pētījumu, tādējādi uzsākot jaunu ekonomiskās pārvaldības ciklu ES un pirmo Eiropas *ex-ante* un integrētas politikas koordinēšanas pusgadu, kas balstās uz stratēģiju "Eiropa 2020".

(4) Eiropadome 2011. gada 25. martā apstiprināja fiskālās konsolidācijas un strukturālo reformu prioritātes (saskaņā ar Padomes 2011. gada 15. februāra un 7. marta secinājumiem un atbilstīgi Komisijas Gada izaugsmes pētījumam). Tā uzsvēra, ka prioritāte jāpiešķir stabilam budžetam un fiskālās stabilitātes atjaunošanai, bezdarba samazināšanai, izmantojot darbaspēka tirgus reformas, un jauniem centieniem, lai stiprinātu izaugsmi. Tā aicināja dalībvalstis šīs prioritātes izvērst konkrētos pasākumos, ko paredzēts iekļaut to stabilitātes vai konverģences programmās un valsts reformu programmās.

(5) Ungārija 2011. gada 15. aprīlī iesniedza savu 2011. gada konverģences programmas atjauninājumu, kas attiecas uz laikposmu no 2011.līdz 2015. gadam, un 2011. gada valsts reformu programmu. Abas programmas izvērtētas vienlaikus, lai ņemtu vērā to savstarpējo saistību.

(6) Ungāriju krīze smagi skāra 2008. gada rudenī, liedzot valstij piekļuvi tirgus finansējumam. Lai pārvarētu šīs grūtības, Ungārija īstenoja korekciju programmu, kurā uzsvars bija uz fiskālo konsolidāciju un finanšu nozares uzraudzību, un tā saņēma finansiālo palīdzību no ES un SVF. Pateicoties tam, valsts 2009. gada pavasarī atguva piekļuvi finanšu tirgum, un ekonomika sāka atkopties no lejupslīdes: pēc IKP sarukuma par 6,7 % 2009. gadā, tas palielinājās par 1,2 % 2010. gadā, ko veicināja eksporta pieaugums. Līdztekus tam bezdarba līmenis turpināja celties, pārsniedzot 11 % salīdzinājumā ar pirmskrīzes līmeni, kas bija zem 8 %. 2010. gada otrajā pusē valdība paziņoja par ievērojamiem nodokļu samazinājumiem, kas īstenojami 2010.–2013. gadā. Lai ierobežotu fiskālā stāvokļa pasliktināšanos, paralēli tā ieviesa ārkārtas nodokļus un veica papildu pastāvīgos izdevumu samazinājumus. Turklāt lēmums likvidēt obligāto privāto pensiju pīlāru deva gan pastāvīgos, gan vienreizējos ienākumus. Kaut arī šie pasākumi deva iespēju deficīta mērķim, kas 2010. gadam bija noteikts 3,8 % apjomā no IKP, ierobežot novirzi līdz 0,4 procentpunktiem no IKP, un tā rezultātā 2011. gadā radīsies pārpalikums, ievērojami pasliktinājās pamatpozīcija. Ņemot vērā šo kontekstu un ievērojot mērķi stiprināt ekonomiskās izaugsmes potenciālu, valdība 2011. gada martā paziņoja par strukturālu reformu programmu un pieņēma papildu konsolidācijas pasākumus.

(7) Pamatojoties uz atjaunināto konverģences programmas izvērtējumu saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr.

[1] OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.

[2] Saglabātas 2011. gadam ar Padomes Lēmumu 2011/308/ES (2011. gada 19. maijs) par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādnēm (OV L 138, 26.5.2011., 56. lpp.).

1466/97, Padome uzskata, ka, ievērojot Komisijas dienestu 2011. gada pavasara prognozes, budžeta prognožu pamatā izmantotais makroekonomikas scenārijs ir nedaudz par labvēlīgu, jo īpaši attiecībā uz iekšējā pieprasījuma attīstību. Atjauninājuma mērķis ir novērst pārmērīgo budžeta deficītu 2011. gadā, ievērojot Padomes noteikto termiņu, un tas tiktu panākts ar pārpalikumu 2 % apmērā no IKP, pateicoties ievērojamiem vienreizējiem ieņēmumiem no pensiju kapitāla. Budžeta saldo 2012. gadā būtu deficīts 2,5 % apmērā no IKP, pēc tam pakāpeniski samazinoties līdz 1,5 % no IKP 2015. gadā, galvenokārt pamatojoties uz izdevumu ierobežošanu. Atjauninājumā ir apstiprināts budžeta pozīcijas vidēja termiņa mērķis (VTM) strukturālā izteiksmē, proti, deficīts 1,5 % apmērā no IKP. Ar konsolidācijas stratēģiju ir paredzēts strukturāli samazināt budžeta deficītu un panākt parāda samazinājumu tā, lai 2015. gadā tas sasniegtu 64 % no IKP. Tomēr šķiet, ka konsolidācija tiek zināmā mērā novilcināta, jo strukturāli uzlabojumi ir paredzēti tikai no 2012. gada, un strukturālā stāvokļa kumulatīvais pasliktinājums 2010. un 2011. gadā pārsniegtu 3 % no IKP, kas neatbilst Padomes Ieteikumam (2009. gada jūlijs), kurā Ungārijai lūgts panākt strukturālas korekcijas vismaz 0,5 % apmērā no IKP. Pavasara prognozes rāda, ka deficīts 2012. gadā būtu 3,3 % no IKP, pieņemot dažus riskus 0,5% no IKP īstenošanai – pamatojoties uz to, nevar izslēgt iespēju, ka tad, ja netiks veikti papildu pasākumi, robežlielums minētajā gadā atkal varētu tikt pārsniegts. Turklāt prognozētajā strukturālā deficīta attīstības gaitā, kā to pārrēķinājusi Komisija, nav paredzētas nepieciešamās korekcijas, kas nodrošinātu VTM sasniegšanu līdz konverģences programmas laikposma beigām; konkrēti, pēc 2013. gada nav paredzētas nekādas papildu strukturālās korekcijas, kaut atšķirība no VTM ir neliela.

Visbeidzot, obligātā privāto pensiju pīlāra likvidēšana rada papildu vienreizējos un pastāvīgos ieņēmumus, taču līdztekus tas palielina ilgtermiņa saistības. Sekojošā iespējamā ilgtermiņa fiskālās ilgtspējas pasliktināšanās, ņemot vērā, ka daļa no pensiju fonda līdzekļiem tiek izmantota tekošo izdevumu finansēšanai, ir daļēji kompensēta ar vairākiem paziņotiem pasākumiem, kas saistīti ar pensiju sistēmu strukturālās reformas programmas kontekstā (piemēram, daļēji jau īstenotās izmaiņas valsts pīlārā). Saskaņā ar Komisijas jaunāko izvērtējumu risks attiecībā uz valsts finanšu ilgtermiņa ilgtspēju vērtējams kā vidējs.

(8) Būtisks uzdevums joprojām ir fiskālā konsolidācija. Ja netiks strikti īstenoti paziņotie pasākumi un vajadzīgie strukturālie papildu pasākumi, nebūs iespējams nodrošināt pārmērīgā budžeta deficīta ilgtspējīgu korekciju un atbilstīgas sekmes virzībā uz VTM. Turklāt fiskālā konsolidācija arī sekmēs parāda samazinājuma ievirzīšanu pietiekami straujas mazināšanas gultnē un uzlabos ilgtermiņa ilgtspēju, kuras riski vērtējami kā vidēji. Fiskālo konsolidāciju būtu iespējams paātrināt, pilnvērtīgi izmantojot neparedzētos ieņēmumus. Šajā kontekstā noderīgs instruments fiskālās konsolidācijas gaitas ciešai uzraudzībai būs iestāžu pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras pusgada progresa ziņojumi.

(9) Nesen pieņemtajā Konstitūcijā konstitucionālā parāda robežlielums ir noteikts 50 % apmērā no IKP un Fiskālajai padomei ir piešķirtas veto tiesības attiecībā uz gada budžetu, kas varētu būt pirmais solis ceļā uz budžeta struktūras uzlabošanu. Tomēr svarīgas detaļas tiks noteiktas tikai vēlāk, "ietvara" likumos (piemēram, pagaidu skaitliskās normas, kamēr parāda attiecība nav samazinājusies līdz 50 %, izņēmuma klauzulas precīzā interpretācija). Nominālā parāda robežlieluma noteikšana, ja to izmantotu kā universālu instrumentu, *ceteris paribus* varētu izraisīt prociklisku fiskālo stāvokli. Turklāt pārveidotās fiskālās iestādes kompetence ir salīdzinoši šaura (ierobežota ar atzinuma sagatavošanu par budžeta projektu, lai gan ar stingrām veto tiesībām) un neaptver visu budžeta ciklu (piemēram, lai tūlīt izvērtētu jaunus politikas pasākumus ar būtiski ietekmi uz budžetu). Visbeidzot, citi fiskālās pārvaldības aspekti, piemēram, fiskālās politikas vidēja termiņa ievirze un pārredzamības jautājums, vēl nav precizēti.

(10) Nodarbinātības līmenis valstī ir viens no zemākajiem ES (60,4 %). Sieviešu nodarbinātības līmenis arī ir zems (55,0 %), un nodarbinātības līmeņa starpība starp sievietēm, kurām ir un kurām nav bērni vecumā līdz 6 gadiem un jaunāki, ir otra lielākā ES (33,6 salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju, kas ir 12,1 procentu punkts). Dienas aprūpes pakalpojumiem Ungārijā ir raksturīga nepietiekama kapacitāte, un to trūkums jo īpaši ir izjūtams ārpus lielākajām pilsētām un reģionos ar īpaši augstu bezdarba līmeni. Dienas aprūpes pakalpojumu uzlabošana būtu nozīmīgs pasākums, kas veicinātu abu vecāku iesaisti darba tirgū.

(11) Ungārijā darbaspēkam ir bijis uzlikts salīdzinoši liels nodokļu slogs. Ar jauno iedzīvotāju ienākuma nodokļa sistēmu ir daļēji novērsta negatīvā ietekme uz nodarbinātību, īpaši attiecībā uz tiem iedzīvotajiem, kuru ienākumi ir virs vidējā līmeņa un/vai tiem, kuriem ir bērni, un tadējādi tā ir vērsta uz vissteidzamāko konkurētspējas un demogrāfisko jautājumu risināšanu. Lai gan nodokļu likme tika samazināta, nodokļu slogs zemu atalgotiem darba ņēmējiem, kuriem nav bērnu, faktiski ir pieaudzis, ja ņem vērā nodarbinātības nodokļu atlaižu pakāpenisku izbeigšanu.

(12) Valsts nodarbinātības (VND) ir nepietiekama administratīvā kapacitāte, un iepriekš piešķirtie līdzekļi nav būtiski uzlabojuši šo pakalpojumu efektivitāti bezdarbnieku integrēšanā darba tirgū. Nodarbinātības programmu finansējumam nav pietiekamas saiknes ar rezultātiem, īpaši valsts fondētu pasākumu gadījumā. Nesen tika paziņots, ka bezdarbnieku pabalstu piešķiršanas ilgums jāsamazina

līdz zemākajam līmenim ES. Ir jāizvērtē šā pasākuma ietekme uz darba tirgu, jo īpaši, lai noteiktu tā efektivitāti dalības palielināšanai darba tirgū.

(13) Nabadzība un saistīti faktori, piemēram, bezdarbs vai zems izglītības līmenis, joprojām nesamērīgi skar dažas nelabvēlīgā situācijā esošas grupas, īpaši romus. Mazkvalificēto vidū nodarbinātības līmenis ir īpaši zems (36,8 % salīdzinājumā ar Eiropas vidējo rādītāju 53,4 %), sevišķi vīriešiem. Saskaņā ar aplēsēm 70 % romu dzīvo zem nabadzības sliekšņa. Lielākā daļa no viņiem dzīvo trūcīgākajos reģions, kur ir ļoti ierobežota darba tirgus iespēju un sabiedrisko pakalpojumu pieejamība.

(14) MVU saskaras ar tādiem kavēkļiem kā tiesiskā regulējuma sarežģītība, smags administratīvais slogs un ierobežota valsts pārvaldes pārskatatbildība un pārredzamība. MVU piekļuve finansējumam darbības sākumposmā ir bijusi ierobežotāka nekā vidēji ES. Valsts reformu programmā ir ietverti vairāki pasākumi administratīvā sloga mazināšanai un uzņēmējdarbības vides uzlabošanai kopumā. Ārpusbanku finansējuma mehānismu nozīme joprojām ir daudz mazāka nekā citās Eiropas valstīs. Līdzšinējo programmu efektivitāte atbalsta sniegšanā šai nozarei nav tikusi sistemātiski izvērtēta.

(15) Komisija ir izvērtējusi Ungārijas konverģences programmu un valsts reformu programmu un ir ņēmusi vēra arī valdības nodomu sekot paktam "Euro plus". Tā ir ņēmusi vērā ne tikai minēto programmu lietderību ilgtspējīgas fiskālās un sociālekonomiskās politikas izveidē Ungārijā, bet arī to atbilstību ES noteikumiem un norādēm, ņemot vērā, ka ir jānostiprina Eiropas Savienības vispārējā ekonomiskā pārvaldība, kas panākams, turpmākajos valstu lēmumos sniedzot ES līmeņa norādes. Tā uzskata, ka fiskālo korekciju stratēģija galvenokārt balstās uz izdevumu korekcijām un ka Padomes noteiktais 2011. gada termiņš deficīta ierobežošanai līdz mazāk nekā 3 % no IKP tiek sasniegts tikai, pamatojoties uz ievērojamiem vienreizējiem ieņēmumiem, īpaši no pensiju kapitāla, un strukturālie uzlabojumi tiks sākti tikai 2012. gadā. Ņemot vērā ar īstenošanu saistītos riskus, nevar izslēgt iespēju, ka tad, ja netiks veikti papildu pasākumi, robežlielums minētajā gadā atkal varētu tikt pārsniegts. Turklāt, raugoties ilgākā perspektīvā, konverģences programma, kā pārrēķinājusi Komisija, nenodrošina turpmāku virzību uz VTM, lai gan atšķirība ir neliela. Papildu pasākumi ar mērķi palielināt līdzdalību darba tirgū un modernizēt nodarbinātības dienestus palīdzētu radīt vairāk darba iespēju. Administratīvā sloga turpmāka samazināšana palīdzētu uzlabot uzņēmējdarbības vidi un veicinātu MVU attīstību.

(16) Ņemot vērā šo izvērtējumu un Padomes Ieteikumu (2009. gada 7. jūlijs) saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 7. punktu, Padome ir izskatījusi Ungārijas konverģences programmas 2011. gada atjauninājumu, un tās atzinums [1] ir jo īpaši atspoguļots turpmāk sniegto ieteikumu 1. un 2. punktā. Ņemot vērā Eiropadomes 2011. gada 25. marta secinājumus, Padome ir izskatījusi Ungārijas valsts reformu programmu,

AR ŠO IESAKA Ungārijai laikposmā no 2011. līdz 2012. gadam rīkoties šādi:

1. Stiprināt fiskālos pasākumus, lai izpildītu Padomes ieteikumu labot noturīgā veidā pārmērīgo budžeta deficītu, *inter alia*, mazinot strukturālā stāvokļa pasliktināšanos 2011. gadā, kas netieši izriet no plānotā budžeta pārpalikuma 2 % apmērā no IKP, un nodrošinot, ka budžeta deficīts tiek stingri noturēts zem 3 % no IKP, 2012. gadā un turpmāk veicinot augstā valsts parāda līmeņa samazināšanu. Pilnībā īstenot paziņotos fiskālos pasākumus un vajadzības gadījumā vēlakais 2012. gada budžetā pieņemt pastāvīga rakstura papildu fiskālos pasākumus, lai nodrošinātu minētā gada budžeta mērķa sasniegšanu. 2012. gada budžetam būtu arī jānosaka papildu pasākumi, lai sasniegtu konverģences programmas 2013. gada mērķi. Nodrošināt virzību uz vidējā termiņa mērķi (VTM) vismaz par 0,5 % no IKP gadā līdz VTM ir sasniegts un izmantot iespējamos neparedzētos ieņēmumus fiskālās konsolidācijas paātrināšanai.

2. Pieņemt un īstenot noteikumus par jaunā konstitucionālā fiskālās pārvaldības satvara praktiskajiem aspektiem, *inter alia* attiecībā uz skaitliskajām normām, kas tiks piemērotas centrālajā un vietējā līmenī, līdz parāda attiecība būs samazinājusies līdz 50 % no IKP. Attiecībā uz fiskālo sistēmu īstenot un nostiprināt vairākgadu fiskālo plānošanu, uzlabot valsts finanšu pārredzamību un paplašināt Fiskālās padomes kompetences jomu.

3. Veicināt līdzdalību darba tirgū, mazinot nodokļu reformas ietekmi uz zemu atalgotiem darba ņēmējiem tādā veidā, lai tas neskartu budžetu. Stiprināt pasākumus, kas veicina sieviešu līdzdalību darba tirgū, izvēršot bērnu aprūpes un pirmsskolas mācību iespējas.

4. Veikt pasākumus, lai stiprinātu Valsts nodarbinātības dienesta un citu līdzīgu pakalpojumu sniedzēju kapacitāti, lai paaugstinātu apmācības, palīdzības darba meklēšanā un individualizēto pakalpojumu kvalitāti un efektivitāti. Pastiprināt aktīva darba tirgus pasākumus, sniedzot uz pierādījumiem balstītus rezultātus. Apspriežoties ar ieinteresētajām personām, ieviest speciāli pielāgotas programmas mazkvalificētajiem darba meklētājiem un citām īpaši nelabvēlīgā situācijā esošām grupām.

[1] Paredzēts Regulas (EK) Nr. 1466/97 9. panta 3. punktā.

5. Uzlabot uzņēmējdarbības vidi, īstenojot visus valsts reformu programmā paredzētos regulējuma reformu un administratīvā sloga mazināšanas pasākumus; izvērtēt pašreizējo MVU atbalsta politikas pasākumu efektivitāti un pielāgot valsts programmas tā, lai uzlabotu ārpusbanku finansējuma pieejamību.

Briselē, 2011. gada 12. jūlijā

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs
J. VINCENT-ROSTOWSKI